

біохімічних і функціональних зрушень, які є необхідними передумовами для запуску механізмів довготривалої адаптації. Водночас, довготривала адаптація, підвищуючи енергетичний потенціал організму, збільшує можливості термінової адаптації. Така взаємодія термінової та довготривалої адаптації поступово веде до зростання працездатності спортсмена.

Список літератури:

1. Сіренко Р.Р. Психо-фізіологічні особливості адаптації студентів до фізичної діяльності / Р.Р. Сіренко, Ю.П. Сіренко, К.А. Сіренко // Фізична реабілітація та здоров'язбережувальні технології : реалії і перспективи // Матер. II Всеукр. наук.-практ. інтернет-конференції. – Полтава : ПолНТУ імені Ю. Кондратюка, 2016. – С. 73–75.

2. Czaplicki Z. Aktywność ruchowa a zdrowie człowieka / Z.Czaplicki, A. Górsk., E. Podhajna - wybrane aspekty [in:] Aktywność fizyczna a otyłość - profilaktyka, psychika, estetyka. – Toruń: wyd. Enea Communication, 2008.

Сіткар В.І

ПОГЛЯД ФАХІВЦЯ НА ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В ТЕРНОПОЛІ: СЬОГОДЕННЯ І МИНУЛЕ

Тернопільський національний
педагогічний університет імені
Володимира Гнатюка

Анотація. В статті наголошується на важливості проблеми вдосконалення системи підготовки педагогічних кадрів фізкультурного спрямування. Здійснено порівняльний аналіз навчальних дисциплін, які опановували фахівці з фізичної культури 1984 року випуску факультету фізичного виховання ТДПІ та 2012 року ТНПУ ім. В. Гнатюка. Зазначається, що проблема професійної підготовки майбутнього вчителя НУШ є сьогодні актуальною і знаходить широке зацікавлення серед науковців і практиків.

Annotation. The article stresses on the importance of the system of pedagogical staff preparation majoring in physical training. The comparative analysis of educational disciplines studied by physical training specialist who graduated from Physical

Training Department of Ternopil State Pedagogical Institute in 1984 and from Ternopil Volodymyr Hnatiuk Pedagogical University in 2012 have been done. It has been stated that the problem of future teacher professional training of New Ukrainian School is relevant at present and is popular among scientists and experts.

Пригадую, що 2013-2014 навчальний рік в Тернополі був оголошений Роком здоров'я школярів. Шкода, що тільки в Тернополі, а не по всій Україні, і що тільки той рік, а не всі наступні також. Адже в школі наші діти не тільки отримують знання, а й цілий букет недуг. Так, згідно зі статистикою в Україні практично здоровими закінчують школу тільки 5-7% учнів. За даними Національної академії медичних наук України, захворюваність дітей шкільного віку за останні кілька років зросла майже на 27%. Якщо в першому класі нараховується більше ніж 30% учнів, які мають хронічні захворювання, то до п'ятого класу їхня кількість зростає до 50%, дев'ятого – 64%, одинадцятого - 70%. Загалом тільки у 7% українських школярів спостерігається задовільний функціональний стан організму [2].

Нещодавно управління материнства і дитинства Міністерства охорони здоров'я України зробило аналіз шкільних недуг учнів. Результати лякають. Перше місце за частотою захворювань належить органам травлення, друге – органам дихання, третє – хворобам ока, четверте і п'яте ділять захворювання опорно-рухового апарату й ендокринної системи. На Тернопільщині перше місце за частотою належить недугам органів травлення, друге – системі кровообігу, третє – нервової системи та органів чуття [2].

Важливе місце у зростанні рівня захворюваності школярів посідають шкідливі звички. За даними дитячого фонду ООН ЮНІСЕФ, понад 60 % підлітків мають досвід паління, 90% – пробували алкоголь та 25 % вживали наркотики. Мода на здоровий спосіб життя правда, поволі повертається в Україну. Та на жаль, поки що більшість підлітків, молодих людей легковажать своїм здоров'ям. Тому ми батьки, педагоги повинні докласти максимум зусиль, аби поінформувати їх, застерегти, вберегти. Адже серед основних складових формування здоров'я дитини 50% займає саме її спосіб життя, по 20% – екологія та спадковість, і тільки 10 % – доступність і якість медичної допомоги [2]. Хтось, колись сказав: «Здоров'я нації є показником цивілізованості держави, що відбиває соціально-економічне становище суспільства». Сучасний стан здоров'я українських школярів – це наслідок бездіяльності всіх існуючих

влад, їх реформ та констатація їх неспроможності забезпечити елементарні умови виховання, навчання, оздоровлення, відпочинку і медико-санітарного забезпечення дітей, підлітків, молоді. Зазначимо, що нинішня влада вже почала здійснювати певні кроки до трансформування освіти, зокрема прийнято Закон «Про вищу освіту», який, як повідомляють «Українські новини», набув чинності з 6 вересня 2014 року [1].

На перший погляд, це не має нічого спільного із здоров'ям дітей та молоді, проте це має відношення до підготовки фахівців з вищою освітою, зокрема і тих, що будуть здійснювати фізичну підготовку школярів та піклуватись про їх фізичне здоров'я, тобто вчителів фізичної культури.

Згідно до Закону, встановлено 5 ступенів, підготовку яких здійснюють ЗВО: молодший бакалавр, бакалавр, магістр, доктор філософії, доктор наук. Зауважимо, що з 1996 року почали виділяти рівень молодшого спеціаліста, бакалавра, спеціаліста, магістра. Фахівці, які здобули рівень спеціаліста або магістра визначались як такі, що мають повну вищу освіту. До цього рівня зараховувались й усі фахівці, які закінчили вищий навчальний заклад (університет або інститут) до 1996 року.

За словами, на той час (2014-2016 рр.), міністра освіти й науки Сергія Квіта, сьогодні за новим Законом, ступінь кандидата наук буде автоматично прирівняно до ступеня доктора філософії, а ступінь спеціаліста – до магістра.

В розділі II, нової редакції «Закону про вищу освіту», де йдеться про рівні, ступені та кваліфікації вищої освіти в статті 5, **пункт 1 вказується, що:**

1. Підготовка фахівців з вищою освітою здійснюється за відповідними освітньо-професійними, освітньо-науковими, науковими програмами на таких рівнях вищої освіти:

- початковий рівень (короткий цикл) вищої освіти;
- перший (бакалаврський) рівень;
- другий (магістерський) рівень;
- третій (освітньо-науковий) рівень;
- науковий рівень.

Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти відповідає шостому кваліфікаційному рівню Національної рамки кваліфікацій і передбачає здобуття особою теоретичних знань та практичних умінь і навичок, достатніх для успішного виконання професійних обов'язків за обраною спеціальністю.

Другий (магістерський) рівень вищої освіти відповідає сьомому кваліфікаційному рівню Національної рамки

кваліфікацій і передбачає здобуття особою поглиблених теоретичних та/або практичних знань, умінь, навичок за обраною спеціальністю (чи спеціалізацією), загальних засад методології наукової та/або професійної діяльності, інших компетентностей, достатніх для ефективного виконання завдань інноваційного характеру відповідного рівня професійної діяльності [1].

Сучасний підхід до навчання студентів на пряму підготовки «Фізичне виховання» має забезпечувати відповідний рівень знань випускників, створювати можливості для формування в майбутніх учителів фізичного виховання активної життєвої позиції, розвивати широкий світогляд та педагогічне мислення, психолого-педагогічні здібності й педагогічну майстерність. *Ураховуючи специфіку роботи педагогів цього фаху, актуальною є проблема формування в них умінь і навичок розв'язувати практичні завдання в різних психолого-педагогічних ситуаціях, досліджувати рівень розвитку міжособистісних відносин серед учнів, виявляти їхні життєві цінності й формувати ціннісне ставлення до здорового способу життя, відкривати учням їхні можливості в особистісному зростанні та розвитку.*

Натомість традиційна методика підготовки фахівців цього спрямування здебільшого ґрунтується на зовнішніх формах і компонентах фізичної культури, а саме: спортивних досягненнях студентів, фізичній рекреації, фізичній реабілітації, зміщуючи акцент переважно на розвиток рухової (фізичної) сфери студентів і ще недостатньо орієнтується на підготовку саме вчителя, педагога-вихователя, який буде спрямовувати свій педагогічний вплив на особистісне зростання кожного учня. Тому для подолання недоліків традиційної методики навчання майбутніх учителів фізичного виховання на сучасному етапі розвитку освіти важливою стає проблема вдосконалення системи підготовки педагогічних кадрів фізкультурного спрямування на підставі впровадження інноваційних педагогічних технологій, які можуть використовуватися майбутніми вчителями в школі.

Порівняємо програму з переліком засвоєних навчальних дисциплін учителя фізичної культури, який здобув кваліфікаційний рівень спеціаліста у 2012 році та вчителя фізичної культури, випускника 1984 року. Тобто, на сьогодні – це вчитель із 34 річним стажем роботи, що є достатнім для пенсійного забезпечення, проте він ще не може отримувати пенсію (крім фахівчинь жіночої статі) через невідповідність

потрібного 60 річного віку, тому змушений продовжувати трудову діяльність (навчати дітей) в сучасних умовах Нової української школи та особистісно-орієнтованого підходу до навчання та виховання школярів на уроках фізичної культури.

Які ж відмінності у професійній підготовці цих вчителів виявлено? Що ж змінилось за вказаний термін?

По-перше, якщо повну вищу освіту сьогодні здобувають за п'ять років навчання в університеті чи інституті, то до 1996 року її можна було здобути за чотири роки навчання. По-друге, аудиторні заняття випускника 2012 року становлять 5400 годин і стільки ж годин відведено на самостійну роботу, тоді як показник аудиторних занять у випускника 1984 року становить 5286 годин, що лише на 114 годин менше від підготовки сучасного фахівця. Проте це відбивається на кількості навчальних дисциплін. Якщо випускник 1984 року змушений був опанувати аж 38 навчальних дисциплін, тоді сучасний фахівець вже опановує 56 дисциплін разом з практиками (рівень бакалавра) і плюс 17 дисциплін навчаючись ще 1 рік за освітньо-професійною програмою спеціаліста (станом на 2012 рік). Отже разом це становить 73 показники у додатках до дипломів (бакалавра, а потім спеціаліста). Порівняльні показники дисциплін подано у таблиці 2.

Проаналізуємо практичну підготовку таких фахівців. За період навчання випускник 1984 року проходив дві практики загальною тривалістю 7 тижнів (3 тижні педагогічна та 4 тижні піонерська). Щодо випускників 2012 року то зазначимо, що тривалість практики у них становить 8 тижнів на рівні бакалавра та 14 тижнів на рівні спеціаліста (див табл. 1). Разом за п'ять років навчання цей показник становить 22 тижні, що є вагомим у практичній підготовці майбутнього фахівця. Проте, статистичні дані захворюваності не показують, що сучасні фахівці в роботі досягають кращих показників ніж учителі з 34 річним стажем роботи.

Щодо показників кількості екзаменів та заліків, зауважимо, що в екзаменаційній частині особливих відмінностей не помічається (31 екзамен у випускника 1984 року проти 33 (26+7) – у спеціалістів 2012 року випуску). Проте залікова частина має суттєві відмінності: 7 заліків у випускника 1984 року проти 40 (30+10) у дипломованих фахівців 2012 року.

Змінилась і державна атестація випускників (див табл. 1). Може це все на краще? Статистика захворюваності школярів поки що не на користь сучасного фахівця в галузі фізичної культури. Є над чим працювати як МОН України так і ЗВО, яким

згідно з новим **Законом «При вищу освіту»**, надаються досить великі автономні права. Тому можна вже буде експериментувати з вибором дисциплін, які необхідні для формування фахових компетенцій і компетентностей учителя фізичної культури. Сподіваюсь, що оберемо правильний шлях і покращимо здоров'я підростаючого покоління, чим зміцнимо державу і націю.

Таблиця 1.

**Порівняльні показники фахівців (повна вища освіта)
1984 та 2012 рр. випуску, спеціальності «Фізичне
виховання»**

Показники	Випусник 1984 року	Випусник 2012 року	
	Спеціаліст (повна вища освіта)	Бакалавр (базова вища освіта)	Спеціаліст (повна вища освіта)
Термін навчання	4 роки	4 роки	1 рік
Кількість навчальних дисциплін	38	56 бакалавр +	17 спеціаліст =73
Кількість екзаменів	31	26	7
Кількість заліків	7	30	10
Державна атестація	Державні екзамени: 1.Науковий комунізм 2. Фізіологія людини 3. Теорія і методика фізичного виховання 4. Педагогіка.	Державні іспити: Педагогіка Кваліфікаційний іспит з спеціальності	1. Захист дипломної роботи
Загальний обсяг годин	5286 год	8640 (240 кредитів) Аудиторні заняття – 4320 (120 кредитів); Самостійна робота – 4320 (120 кредитів)	2160 (60 кредитів) Аудиторні заняття 1080 (30 кредитів) Самостійна робота 1080 (30 кредитів)
Практика (к-сть тижнів)	3 педагогічна + 4 піонерська	Педагогічна (4 тижні) + Педагогічна практика в літніх таборах (4 тижні)	Педагогічна (8 тижнів) + Тренерська практика в ДЮСШ (6 тижнів)

В табл. 2 показано нормативні дисципліни підготовки фахівців в галузі Фізичного виховання.

Таблиця 2

Назви дисциплін, які подано у додатках до дипломів

№ з/п	Назва дисципліни (курсу)	Навчальний час (год)	Форма контролю	Назва дисципліни (курсу)	Навчальний час (год)	Форма контролю
	Випускник 1984 року Учитель фізичної культури			БАКАЛАВР Фізичного виховання, спорту і здоров'я людини, вчитель фізичної культури		
1	Історія КПС	120	екзамен	Історія України	108	екзамен
				Історія української та зарубіжної культури	72	екзамен
2	Політична економія	100	екзамен	Економіка	108	екзамен
3	Марксистська ко-ленінська філософія	140	екзамен	Філософія.	108	екзамен
4	Психологія	100	екзамен	Загальна психологія	90	екзамен
				Вікова і педагогічна психологія	72	залік
5	Анатомія людини	140	екзамен	Анатомія людини з основами спортивної морфології	216	екзамен
6	Хімія і біохімія	120	екзамен	Біохімія	108	екзамен
7	Науковий комунізм	80	залік	Політологія	108	залік
				Соціологія	90	залік
8	Іноземна мова	240	екзамен	Іноземна мова за професійним спрямуванням	324	екзамен
9	Педагогіка	90	екзамен	Педагогіка	108	екзамен
10	Психологія фізичного виховання і спорту	60	екзамен	Психологія фізичного виховання	72	екзамен
11	Історія педагогіки	60	екзамен	Історія педагогіки	54	екзамен

1 2	Фізіологія людини з фізіологією спорту	210	екзамен	Фізіологія людини	144	екзамен
				Фізіологічні основи фізичних вправ	126	екзамен
1 3				Вступ до спеціальності	108	залік
1 4	Теорія і методика фізичного виховання	150	екзамен	Теорія і методика фізичного виховання	288	екзамен
1 5	Радянське право	22	залік	Основи правознавства	90	залік
1 6	Гімнастика і методика викладання	410	екзамен	Теорія і методика викладання гімнастики	396	екзамен
1 7	Лікувальна фізкультура, лікувальний контроль, порт масаж	120	екзамен	Методика фізичної культури в спеціальних медичних групах	108	екзамен
				Основи масажу	126	залік
1 8	Легка атлетика з методикою викладання	220	екзамен	Теорія і методика викладання легкої атлетики	396	екзамен
1 9	Спортивні ігри з методикою викладання	370	екзамен	Теорія і методика викладання спортивних ігор	612	екзамен
2 0	Гігієна шкільна і фізичних вправ	120	екзамен	Гігієна шкільна і фізичних вправ	108	екзамен
2 1	Курсові роботи		екзамен	Курсова робота з ТОМФВ	90	екзамен
				Курсова робота з СПД	90	екзамен
2 2	Лижний спорт з методикою викладання	240	екзамен	Теорія і методика викладання лижного спорту	180	Залік

2 3	Рухливі ігри з методикою викладання	60	екзамен	Теорія і методика викладання рухливих ігор і забав	324	Залік
2 4	Музично-ритмічне виховання	90	залік	Музритміка	108	залік
2 5	Плавання з методикою викладання	190	екзамен	Теорія і методика викладання плавання	324	екзамен
2 6	Педагогічна практика (3 тижні)			Педагогічна практика (6 тиж)	324	екзамен
2 7	Піонерська практика (4 тижні)			Педагогічна практика в літніх таборах відпочинку	144	залік
2 8	ПСМ (підвищення спортивної майстерності)	120 0	залік	Спортивно педагогічне вдосконалення в обраному виді спорту	810	залік
2 9	Ковзанярський спорт з методикою викладання	60	екзамен	Теорія і методика викладання атлетизму	108	залік
3 0	КПВ	124	залік	Біомеханіка фізичних вправ	54	залік
3 1	Марксистська етика, естетика	40	залік	Етика і естетика	54	залік
3 2	Туризм	120	Залік	Теорія і методика туризму	162	екзамен
				Організація краєзнавчо-туристичної діяльності	108	залік
				Турпохід	144	залік
3 3	Спортивні споруди	40	залік	Аеробіка	144	залік
3 4	Цивільна оборона	50	залік	Безпека життєдіяльності	108	залік
3 5	Охорона праці	30	екзамен			

3 6	Історія і організація фізичної культури	80	залік	Історія фізичної культури	54	залік
3 7	Методика виховної роботи	24	екзамен	Практикум фізичної культури у школі	108	екзамен
3 9				Сучасні інформаційні технології у навчальному процесі	108	залік
4 0				Комп'ютерні технології у фізичному вихованні та спорті	72	залік
4 1	Технічні засоби навчання	40	залік	Спортивна метрологія	54	залік
4 5				Основи екології	54	залік
4 6				Основи науково-дослідної роботи у фіз. вихованні і спорті	108	залік
4 8	Основи наукового атеїзму	24	екзамен	Релігієзнавство	54	залік
4 9				Освітні технології навчання	108	залік
5 0				Професійний спорт	72	залік
5 2				Укр.. мова за професійним спрямуванням	108	екзамен
5 3				Основи педагогічної майстерності вчителя фіз. культури	54	залік
5 4				Основи медичних знань	54	залік
5 5				КЗВ	72	залік

В		5 286	31 екз 7 зал		8640 (240 кредит ів) Аудит орних занять 4320+ 1080 спеціа ліст=5 400	26 екз 30 зал.+
Д е р ж а в ні іс п ит и	1. Педагогіка; 2. Фізіологія людини; 3. Науковий комунізм		Екзам ен Екзам ен екзам ен	1. Педагогіка	72	залік
	4. Теорія і методика фізичного виховання		екзам ен	2. Кваліфікаційний іспит з спеціальності	72	Екзамен.
				СПЕЦІАЛІСТ Фізичного виховання, спорту і здоров'я людини, вчитель фізичної культури		
1				Технічні засоби навчання	90	залік
2				Спортивні споруди і обладнання	90	залік
3				Олімпійський спорт	72	залік
4				Курс за вибором (PR-технології в спорті)	72	залік
5				Педагогічна практика спеціалістів (8 тижнів)	468	екзамен
6				Основи теорії і методики спортивного тренування	108	екзамен
7				Методика спортивно-масової роботи (легка атлетика)	108	екзамен

8				Організація і методика оздоровчої фізичної культури	90	залік
9				Управління у сфері фізичного виховання	54	залік
10				Основи професійно-прикладної фізичної підготовки	72	залік
11				Курс за вибором (оздоровчий фітнес)	72	залік
12				Спортивно-педагогічне вдосконалення в обраному виді спорту	216	залік
13				Здоров'язбережна діяльність вчителя фізичної культури	108	екзамен
14				Теорія і методика викладання основ здоров'я	144	екзамен
15				Методика спортивно-масової роботи (спортивні ігри)	108	екзамен
16				Тренерська практика в ДЮСШ (6 тиж)	252	екзамен
17				Охорона праці	36	залік
				Дипломна робота		захист
Всього		5286			2160 (60 кредитів) Аудиторних занять -1080 (30 кредитів)	7 екз 10 зал

Як висновок зазначимо, що на сучасному етапі розвитку суспільства одним із завдань, що ставляться перед закладами

вищої освіти є удосконалення підготовки учительських кадрів для сучасної орієнтованої на європейські стандарти загальноосвітньої школи. Тому, проблема професійної підготовки майбутнього вчителя НУШ в галузі фізичної культури і спорту є сьогодні актуальною і знаходить широке зацікавлення серед науковців і практиків.

Список літератури:

1. Закон про Вищу освіту [Електронний ресурс]. - Режим доступу:

http://24tv.ua/home/showSingleNews.do?zakon_pro_vishhu_osvit_u_nabuv_chinnosti_osnovni_polozhennya_dokumentu&objectId=482224..

2. Бицюра Леонід. Що чекає на дітей у школі? [Електронний ресурс] / Леонід Бицюра. – Режим доступу : <https://doba.te.ua/post/9459>.

Сопотницька О.В.

ФУНКЦІЇ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ І СПОРТОМ

Тернопільський національний
педагогічний університет імені
Володимира Гнатюк

Анотація. У публікації здійснено аналіз функцій формування здоров'язберігальної компетентності студентів вищих навчальних закладів у процесі занять фізичною культурою і спортом, а саме освітньої, рекреативної й оздоровчої, комунікативної, формувальної та інформаційної.

Annotation. In a publication the analysis of functions of forming of здоров'язберігальної competence of students of higher educational establishments is carried out in the process of engaging in a physical culture and sport, namely educational, рекреативної and health, communicative, forming and informative.

На сучасному етапі реформаційних перетворень в Україні здоров'я громадян є одним із складників національного розвитку. У зв'язку з цим збереження та зміцнення здоров'я молоді є одним із головних завдань соціальної програми нашої